

ילדות רעות בירושלים

אליכונה (מימין) ובוריסובה (בקטן: במהלך ההופעה). "להיכנס לכלא זו לא המטרה"

«
בחודש מרץ 2012, כשנה אחרי שנוסדה להקת ה'פּוּסִי רִיוֹט', קולקטיב מחאה ואומנות נשי רוסי, נכנסו החברות בו אל קתדרלת מוסקבה הסמוכה לקרמלין וביצעו שם 'תפילת פאנק' עם גיטרות חשמליות. זו היתה מחאה נגד נשיא רוסיה ולדימיר פוטין, שהשתתף בתפילה בכנסייה כמה שעות קודם לכן במסגרת קמפיין בחירות.

תוצאת הפעולה היתה מהירה: מעצרן של שלוש מחברותיו, נדיה טולור קוניקובה, יקטרינה סמוצביץ' ומריה (מאשה) אליכונה שנשפטו במשפט ראווה מתוקשר ונגזרו עליהן שנתיים מאסר.

אליכונה, שכתבה ספר בשם Riot Days, ימי המהומות, על המשפט ועל ימיה בכלא, הגיעה השבוע יחד עם חברה נוספת בלהקה, אולגה בוריסובה, להתארח בפסטיבל הסופרים הבינלאומי במשכנות שאננים. רגע לפני שהן עלו לבמה הם דיברו על ישראל, ירושלים ואפילו דונלד טראמפ.

מרד הסופרים

"ירדנו לכיכר כי חלמנו על היסטוריה אחרת, בגלל שזאת שהנר היא הפך לסייט לא היתה זו שרצינו בה. השקרים נמאסו עלינו, ההבטחות הבלתי נגמרות לחיים ארוכים ומאושרים", (תרגום הופשי מתוך Riot Days)

במסגרת אירוע הפתיחה של פסטיבל הסופרים הבינלאומי, שנקרא 'מרד הסופרים', ביצעו אליכונה ובוריסובה שערכה את הספר, פרפורמנס בו הן מקדיאות קטעים מהספר, בליווי של המוזיקאי הרב תחומי אסף רוט. את המסיבות המפורסמות של פוסי ריוט הן אמנם לא חבשו, אבל המסר נותר אותו המסר – החופש איננו דבר פיזי, אלא מצב בו התודעה שלנו נמצאת (או לא נמצאת).

"הרבה דברים קרו מאז שהשתחררנו מהכלא, לא רק לנו, אלא למדינה שלנו", אומרת אליכונה. "רוסיה הגיעה לרגע שבו שאין דרך חזרה. מספר האסירים הפוליטיים גבוה מאוד ומספר הרציחות הפוליטיות גם. ההיסטוריה מלמדת שאומנות יכולה לשנות את המציאות. בגלל זה ננקטת ברור סיה יד קשה נגד אומנים, בגלל שהם משנים את התודעה. אנחנו יכולים לעשות מה שאנחנו מאמינות בו בכל תנאים. זה לא משנה איפה נמצאים, בבית משפט, בכלא. הספר שלנו הוא על חופש".

פוטין | צילום: שאטרסטוק

אחרי שעוררו סערה ברוסיה, להקת ה"פוסיריוט" הגיעה השבוע להופעה בעיר • כעת הן מספרות איך הן רואות את ירושלים ("מקום תיירותי ענק") • מדברות על דונלד טראמפ ("נותן סיבה לעשות יותר אמנות מחאה") • ועל המצב בישראל: "צריכות קודם כל להיפגש עם פעילים פלסטינים וישראלים"

✘ עומר נצר ✘ צילומים: יואב דודקביץ'

לא רק להקת רוק

"שטיח ירוק אל המזבחה, הלכנו לאורך הכנסייה. קטיה היתה הראשונה לטפס עליו, כי היא קטיה. אני הייתי האחרונה לקפוץ עליו. נושא הנרות רץ לביווני, נראה מאוד נחוש. זה נראה כמו ריקוד פולקלור מזור. הוא רץ אליך, את רצה אחרת, הוא רץ שוב, את רצה בביוון אחר. קולות ענו לקולות, מילים ענו למילים, אמר נושא הנרות בעדותו במשפט, במעט מחמאה. השומר אמר: 'ניסינו להוריד אותן מהדוכן, הם לא עזבו. הם התנגדו ורצו למעלה שוב, ואז ברעו על ברכיהן והחלו להצטלב, זה היה משפיל ומעליב בעינינו'" (תרגום חופשי מתוך Riot Days)

בניגוד לתפיסה הרווחת, ה'פוסיריוט' איננה רק להקת פאנקרוק פמיניסטית בסגנון תנועת ה'רוט גירל' שהתפתחה בארה"ב בשנות התשעים. בנות הקול-קטיב לא רק אחראיות לתפילת הפאנק אומנות מחאתית במוסקבה וברחבי רוסיה, בעיקר בסוגיות הנוגעות לזכויות נשים ולהט"ב, נושאים חמים במיוחד במדינה הקרה. "פוסיריוט הוא קולקטיב טיב", אומרת אליוכניה. "כולנו עושות מוזיקה, וידאו, תיאטרון פוליטי, שירים, ספרים ועוד. לפעמים אנחנו עושות את זה יחד, לפעמים לחד. 'פוסיריוט' זה לא רק אני ונדיה, זה הרבה אנשים, אפילו עיתונאים עצמאיים".

באחד השירים שלכן אתן מעבירות ביקורת על נשיא ארה"ב דונלד טראמפ. מה דעתכן על העברת השגרירות לירושלים?

"אומר לך מה דעתי על טראמפ באופן כללי, אומרת אליוכניה. "זה סימן לאומנים לעשות יותר אומנות מחאה וגם תזכורת לכל האנשים הזוכיר לעי צמם מה הם העקרונות שלהם. קיבלתי מכתבים מיותר מחמישים פעילים פלסטיניים ואני מודעת למצב כאן בישראל. אני אהיה עוד יותר מודעת כשאפגש מחר עם חלק מהפעילים".

לא מוחה - לא חופשי

"הם לקחו אותנו החוצה וסגרו את הדלת. עמדנו שם, אין אף מכונית. קטיה חיבתה לנו בבניסה, התחלנו לרוץ ואני השבתי: לאן אנחנו רוצות? למה אנחנו בורחות? למה אנחנו בוררות? היות אם אף אחד לא רודף אחרינו? ממי אנחנו בורחות? לא היו שם שוטרים, למה אנחנו בורחות?" (תרגום חופשי

מתוך Riot Days

יום לאחר הראיון ביקרו אליוכניה ובוריסובה ב'מלון בנקסי' בבית לחם, ששוכן בצמוד לגדר ההפרדה וקירותיו מלאים בצירידי של אומן המחאה בנקסי. השתיים אף היו אמורות להופיע במועדון הבארכי בתל אביב, אך לפני מספר שבועות נודע כי ההופעה בוטלה. "ב-15 במאי יש לי דיון בבית המשפט שבו אני אמורה למסור תצהיר על מה שקורה במחנות הכלא ברוסיה. אמרתי את זה כמה פעמים באופן ברור ועדיין קבעו לנו את ההופעה ליום אחר", אומרת אליוכניה.

מה דעתכן על משבר הפליטים מאפ-ריקה בישראל?

"שמענו עליו", אומרת בוריסובה. "אלה נושאים מורכבים, אנחנו צריכים לדבר עם אנשים כדי להבין את המצב בכללותו. אנחנו לא יכולות פשוט לבוא ולדבר קודם, זה יהיה טיפשי. כולם צריכים להישמע. אנחנו לא רוצות לצאת בהצהרות ריקליות בלי לחשוב ולפני שדיברנו עם אנשים".

"זאת הפעם הראשונה שלנו בישראל", אומרת אליוכניה, "עוד לא ראינו אותה ממש. יש לי חברים במוסקבה שיש להם אזרחות ישראלית וישראל מאוד חשובה להם. את מה שאני הולכת לראות, לשמוע ולהרגיש כאן אני אכתוב".

"יש לי שני חברים יהודים שבאו ללמוד פה והם גרים בתל אביב", אומרת בוריסובה. "אנחנו רוצות לחקור קצת את המקום, זה הזדמנות מבחינתנו גם לנו ולפגוש חברים. ירושלים נתפסת בעיני כמקום תיירותי ענקי, וזה מאוד מעניין. כל המשפחה ביקשה שאביא להם מזכרות מכאן".

בוריסובה עשתה מהפך יוצא דופן במיוחד כשלפני שנתיים עזבה את

"אומר לך מה דעתי על טראמפ באופן כללי", אומרת אליוכניה. "זה סימן לאומנים לעשות יותר אומנות מחאה וגם תזכורת לכל האנשים להזכיר לעצמם מה הם העקרונות שלהם"

המשטרה הרוסית בה שירתה והצטרפה לפוסיריוט. כשאני שואל אותה מה דעתה על כך שאחת מהחברות שנאסרו, קטיה סמוצביץ', אמרה כי הפוסיריוט נגמרה לאחר שחרורן מהכלא, היא לא מתרגשת. "אני מבינה את העמדה שלה, ואולי מבחינתה זה נגמר", היא אומרת. "אולי מה שאנחנו עושים היום קיבל צורה שונה מאיך שהדברים נראו אז, אבל אנחנו עדיין מבצעות פעולות מחאה ומנסות להזיז משהו. אם אתה לא משתנה אתה לא יכול להתפתח, זה חיפוש תמידי. כל דבר חשוב צריך להישמע בקול חזק, וכך אנשים יהיו מודעים אליו".

ממשיכות להילחם על החופש

"הגעתי לכלא אחרי חודש. נובמבר בר באורל קר ופראי. הנשים בהסעה שבבר היו תקופה בכלא נתנו לי עצה: אל תדברי עם אף אחד, ובבקשה אל תדברי על פוליטיקה. אין לי חשק לדבר על פוליטיקה, אני רק רוצה לישון".

אישה אחת לחשה אלי בזמן שחיממנו תה במטבח: אם מישהו בא לבקר אותך, את יודעת, ממוסקבה, ספרי להם. אל תהרשי. ספרי להם איך אנחנו חיות פה. את פוליטית. יש לנו זכויות, אנחנו אולי אסירות אבל אנחנו עדיין בנות אנוש. ספרי להם" (תרגום חופשי מתוך Riot Days)

"לא מוזמן חסמה הממשלה הרוסית את הטלגרם", מספרת אליוכניה על פעולות המחאה האחרונות של פוסיריוט נכון לעכשיו. "הסיבה לכך היתה סירור בה של טלגרם לאפשר לפ.ס.ב. - שירות הביטחון הפדרלי של רוסיה, לשעבר הק.ג.ב., גישה להודעות, בגלל אמונתה שהחוקה הרוסית מאפשרת לכל אורח לשלוח ולקבל מסרים בלי שהממשלה תוכל לקרוא אותן. באנו יחד עם עוד פעילים ומחינו מול משרדי פ.ס.ב. עם שלטים ועליהם הלוגו של טלגרם.

"היינו בערך 48 שעות בתחנת המשטרה ועשרה מתוך הפעילים היו צריכים לשלם ערבות כדי להשתחרר. גם במחאה נגד ההשבעה המחודשת של פוטין לפני מספר ימים היתה אלימות משטרתית עצומה, כמה פעילים ועיתונאים ממש עונו על ידי המשטרה".

איך אתן מוגיעות לציבור? התקשורת נותנת לכן במה?

"כל התקשורת ברוסיה נשלטת על ידי חברים של פוטין, אבל יש כמה כלי תקשורת עצמאיים שמשמיעים אותנו", אומרת בוריסובה. "ב-2012, אנשים היו בשוק מהפעולות שלנו, אבל כיום אנחנו הרבה יותר מוכרות בציבור הרחב. למשל הספר שלנו, שהופץ במערב בשש שפות, והשתתפו בהרבה השקות ומסיבות עיתונאים וכדומה, אבל ברור שיהיו צריכים להדפיס את זה באופן עצמאי ולהפיץ את זה בחנויות ספרים עצמאיות. הכסף שהרווחנו מההפצה שלו הלך לעוד פעילויות אקטיביסטיות כמו הקמת תחנת הרדיו העצמאית 'מדיה-זון'. בסוף מה שחשוב הוא שכל אחת יכולה להיות פוסיריוט".

"הרעיון של פוסיריוט זה לזכור שיש לנו זכויות", מסכמת בוריסובה. "אם אתה לא מוחה נגד משהו שמפריע לך אתה לא חופשי אפילו אם אתה לא בכלא. אתה נמצא בכלא של עצמך. כמה שנים אחר כך הילדים שלך ישאלו מה עשית ואתה תאמר להם: 'כלום, סתם נשארתי בבית'. כרגע ברוסיה אנשים נכנסים לכלא לתקופות לא מבוטלות בגלל פוסטים בפייסבוק. להיכנס לכלא זו לא המטרה שלנו, המטרה שלנו היא להיות חופשיות באמת ולהמשיך למחות כל עוד צריך".

טראמפ | צילום: שאטרסטוק